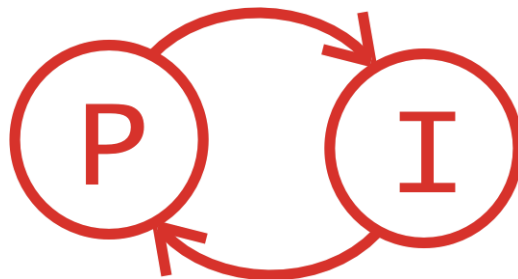

Podrobniji dijagram stanja PRIBAVI – IZVRŠI

- Interpretacijski dijagram
- Protočna struktura
- Ganttov dijagram
- Usporedba pogodnosti CISC i RISC za protočnu izvedbu
- Modeli I. i II. generacije RISC procesora
- Hazardi u protočnoj strukturi

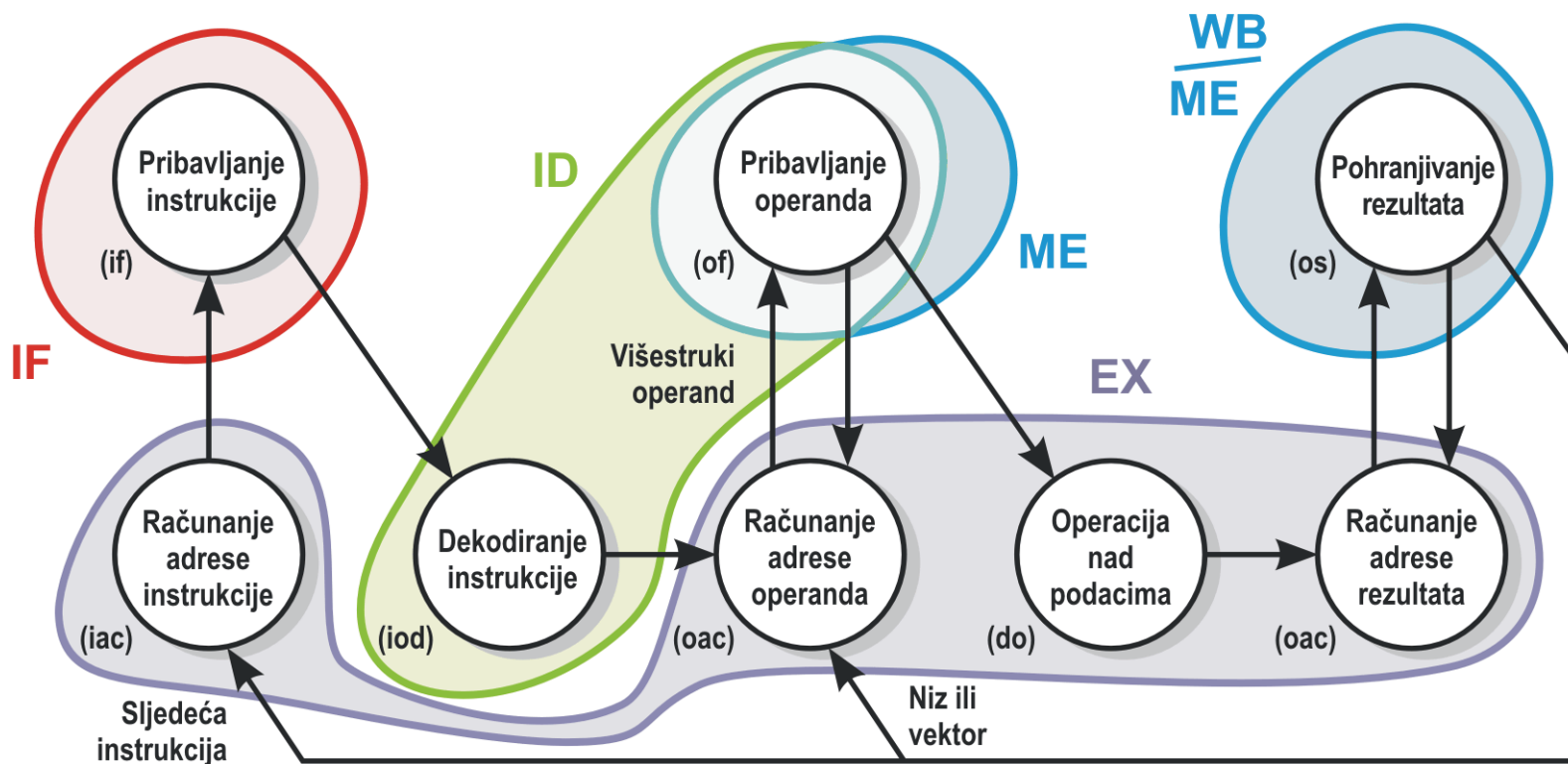
Dijagram stanja PRIBAVI (P) – IZVRŠI (I)

- Pribavljanje instrukcije (if – instruction fetch)
  - čitanje instrukcije iz memorije i njeno premještanje u CPU
- Dekodiranje instrukcije (iod – instruction operation decoding)
  - analiza i dekodiranje instrukcije u cilju određivanja tipa operacije koja će se izvesti te određivanja tipa operanada
- Računanje adrese operanada (oac – operand address calculation)
  - ako se operacija referencira na operand koji je pohranjen u memoriji ili raspoloživ u U/I podsustavu određuje se efektivna adresa operanda
- Dohvat operanda (of – operand fetch)
  - dohvat operanada iz memorije ili U/I podsustava

- Operacija na podacima/operandima (do – data operation)
  - izvodi se operacija (specificirana operacijskim kodom instrukcije)
- Pohranjivanje rezultata (os –operand store)
  - upisuje se rezultat u memoriju ili u I/U podsustav

Protočna izvedba:

IF	ID	EX	ME	WB
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

Protočni segmenti:

IF (Instruction Fetching): Pribavljanje instrukcije. Upotrebljava se programsko brojilo PC za dohvat sljedeće instrukcije. Instrukcije se obično nalaze u priručnoj memoriji (engl. cache) koja se čita tijekom faze PRIBAVI.

ID (Instruction decoding and operand fetching): Dekodiranje instrukcije i dohvat operandi (!?) – **istodobno** dekodira operacijski kod instrukcije i dohvaćaju operandi iz skupa registara

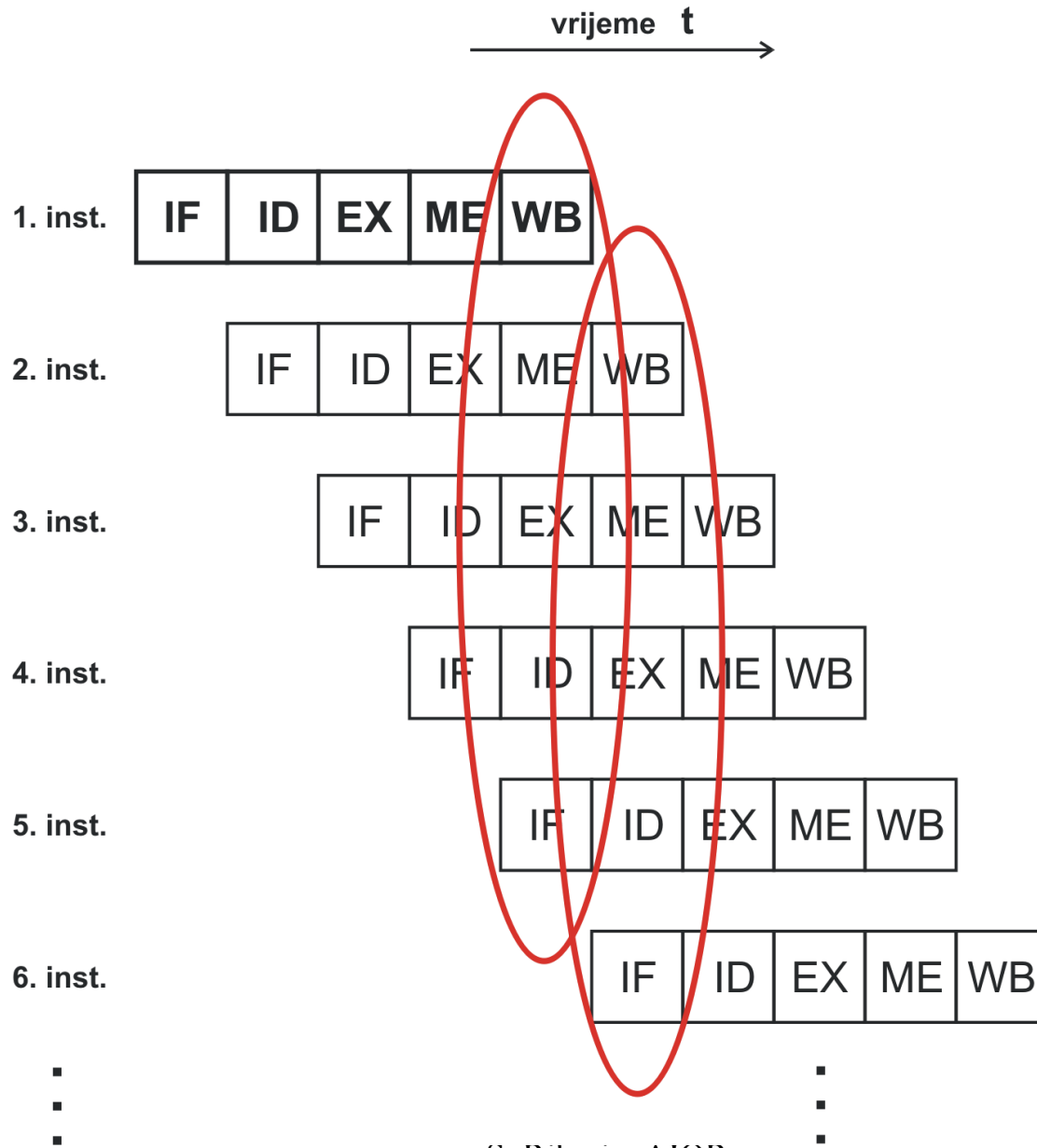
istodobno (?) prije dekodiranja operacijskog koda !

EX (Instruction execution): Izvođenje (obavljanje) instrukcije – obavlja se operacija specificirana operacijskim kodom. Za instrukcije koje naslovljavaju memoriju (*load*, *store*) u ovom se protočnom segmentu **računa efektivna adresa-**

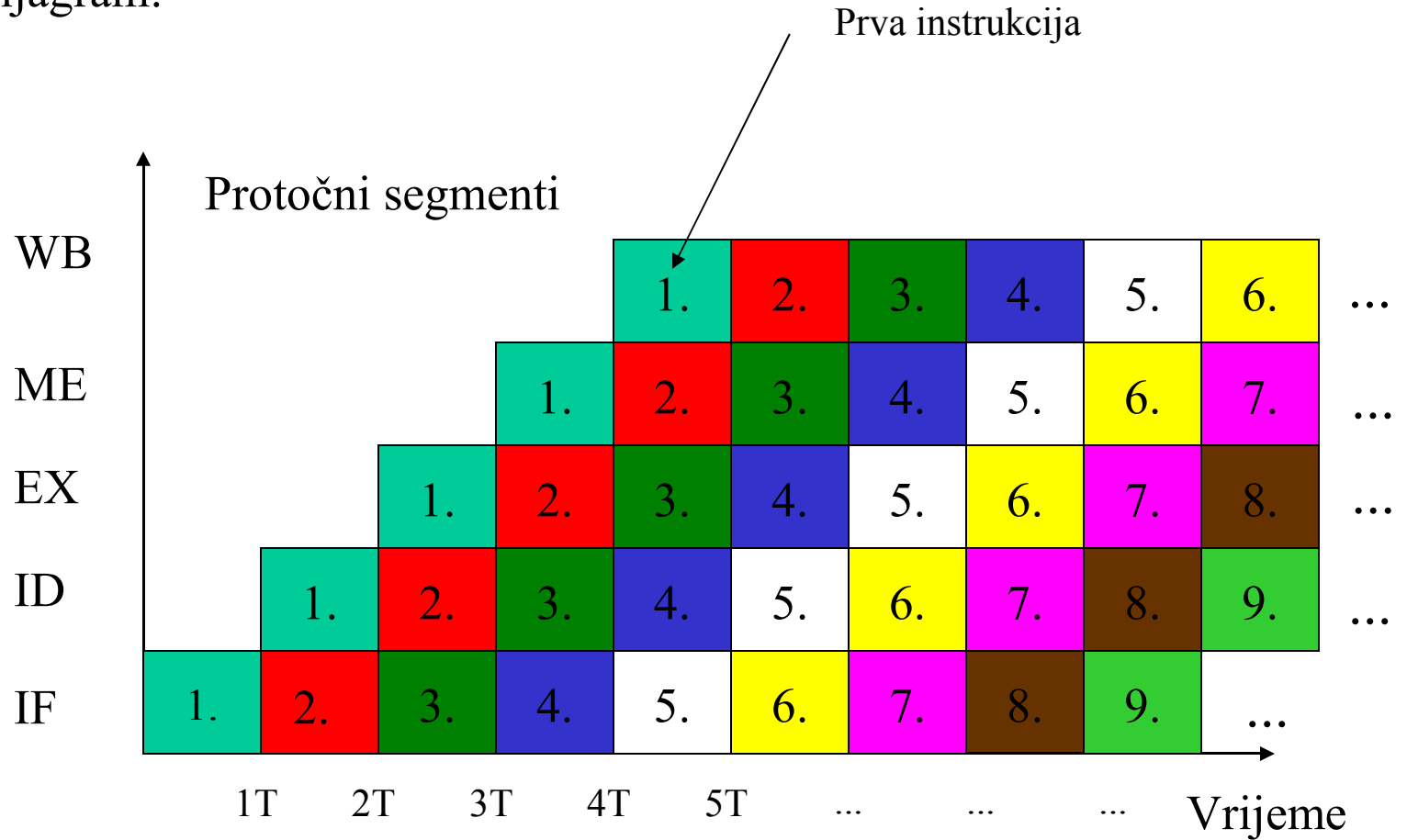
ME (Memory access): Pristup memoriji. Izvode se instrukcije *load* i *store*. Obično se upotrebljava priručna memorija.

WB (Result write-back): Upis rezultata. Rezultat operacije se upisuje natrag skup registara.

Ganttov dijagram:

Hazard – situacija u protočnoj strukturi koja izaziva poremećaje i kašnjenje u “glatkom” protoku zadataka kroz nju

Hazardi sprečavaju da sljedeća instrukcija u nizu bude izvedena u za nju predviđenoj periodi taktnog signala.

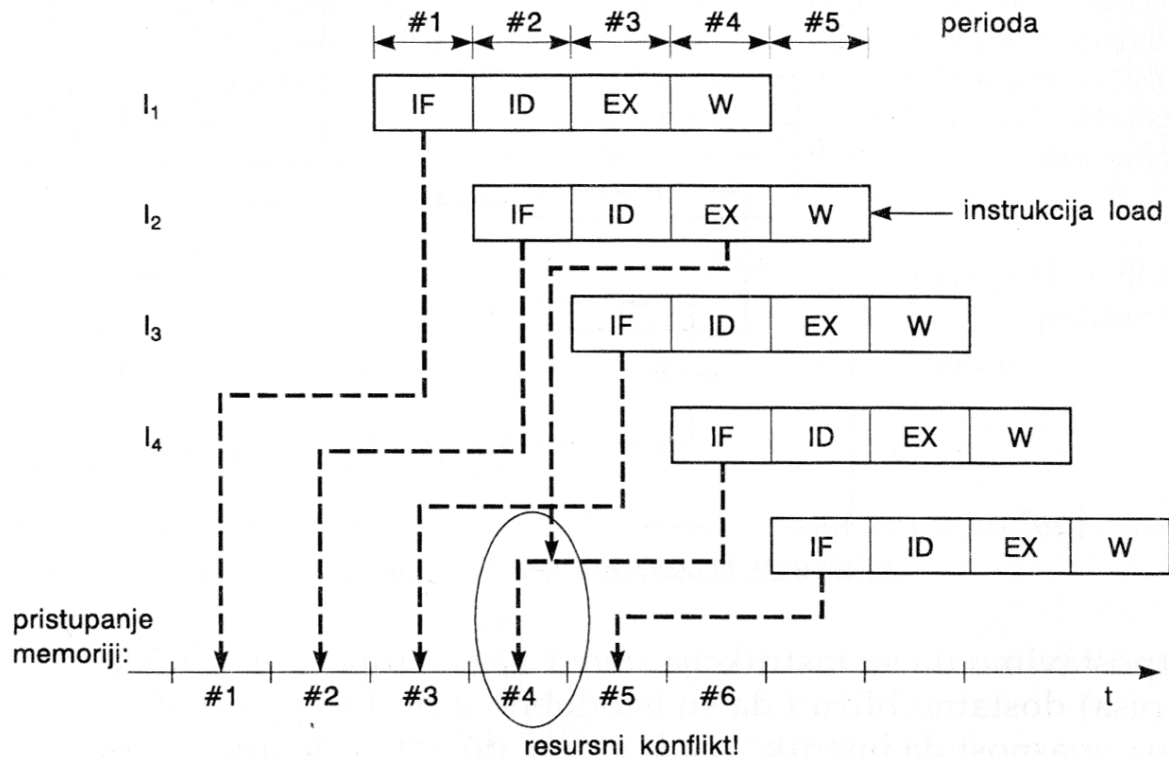
Tri razreda hazarda:

- strukturni hazard
- podatkovni hazard
- upravljački hazard

/S. Ribarić, Arhitektura računala RISC i CISC, Školska knjiga, Zagreb, 1996./

- Ako se neka kombinacija instrukcija ne može izvesti zbog sukobljavanja oko sredstava (resursa) – **strukturni hazard**

resursni konflikti

Podatkovni hazard

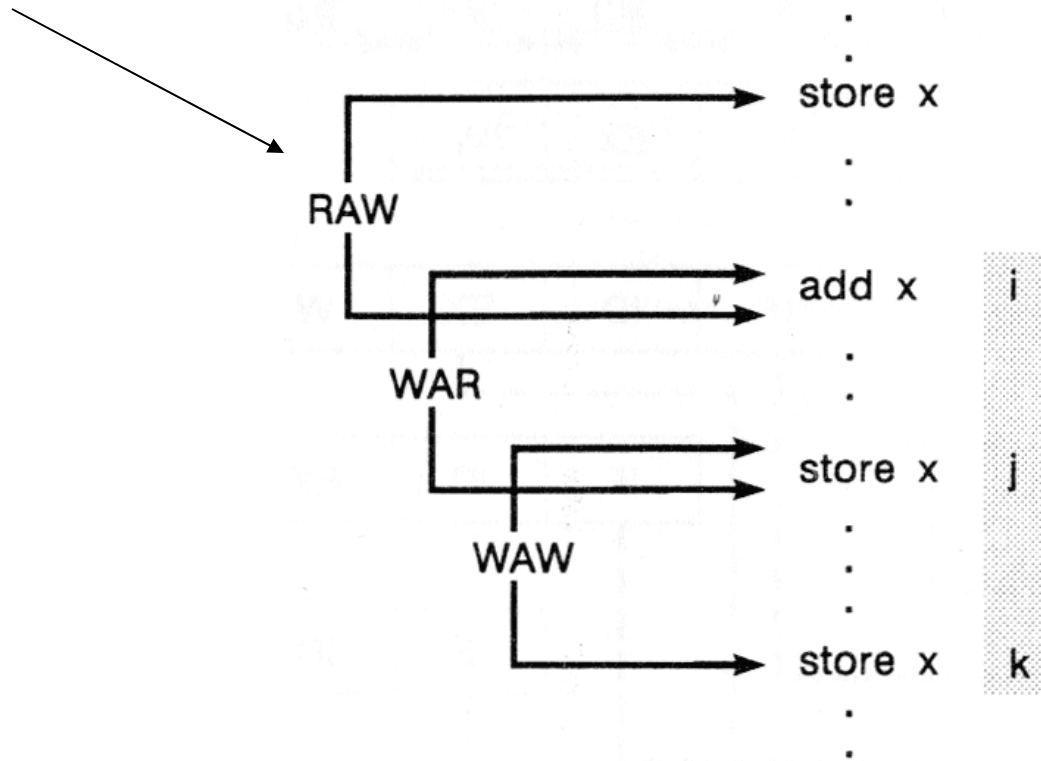
Podatkovni hazard nastupa zbog *međuzavnosti podataka*

- nastaje kad dvije ili više instrukcija, koje se nalaze u protočnoj strukturi, pristupaju istom podatku ili modificiraju isti podatak

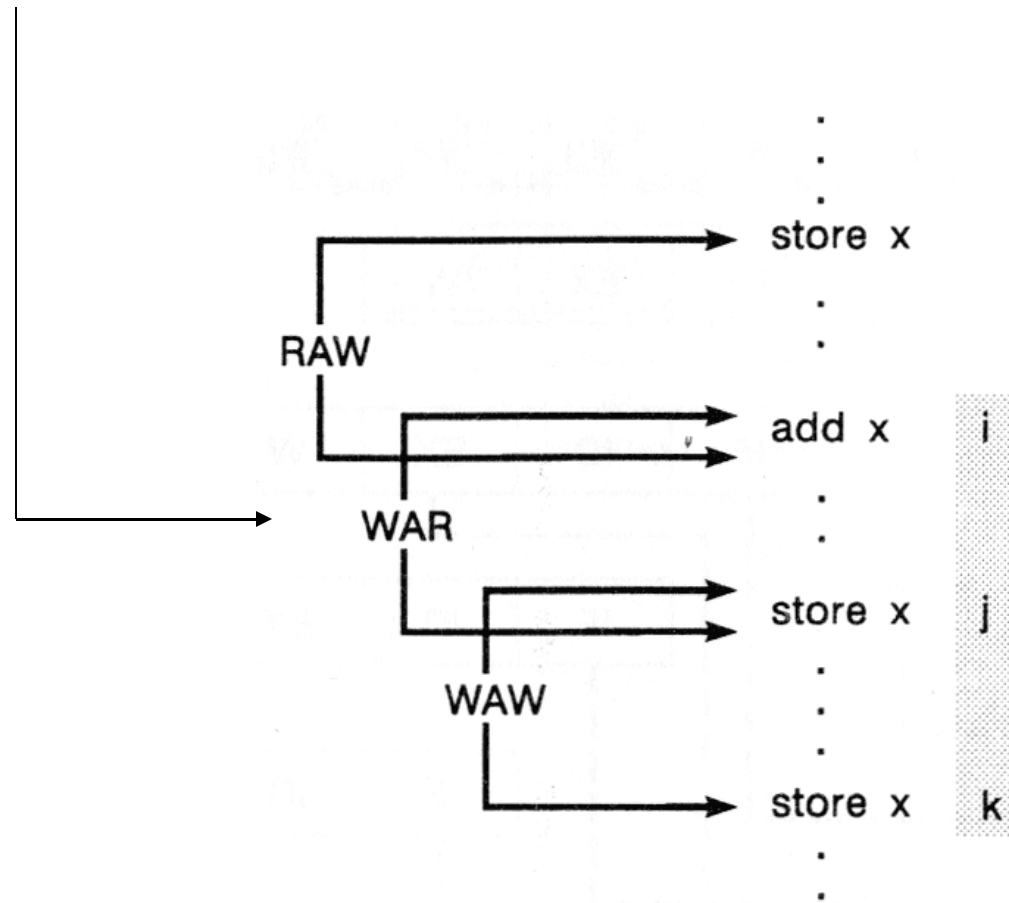
Tri vrste podatkovnih hazarda:

1. RAW – read after write /čitanje poslije upisa/
2. WAR – write after read /pisanje poslije čitanja/
3. WAW – write after write /pisanje poslije pisanja/

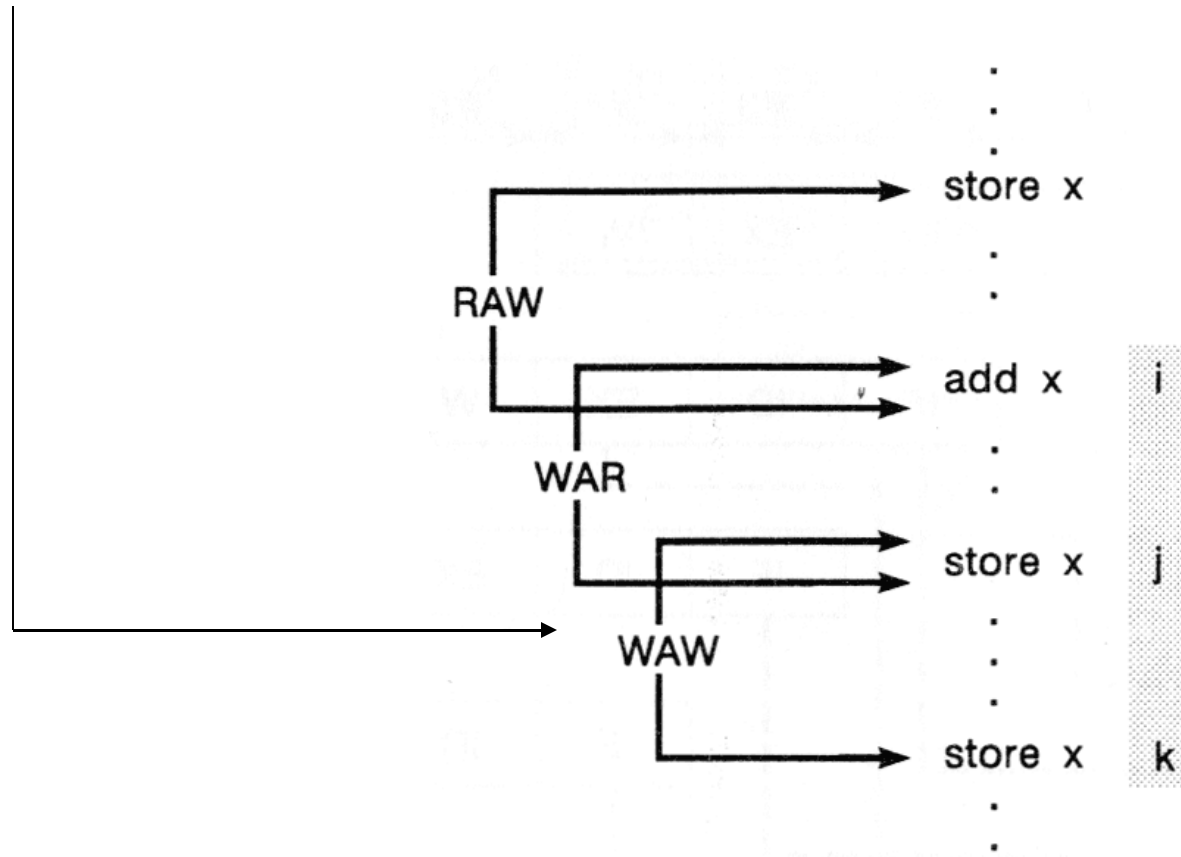
RAW – postoji opasnost da instrukcija *add x* dohvati prije operand s lokacije *x* negoli instrukcija *store x* upiše novu vrijednost na lokaciji *x*

WAR – instrukcija j (*store x*) koja logički slijedi instrukciji i **želi promijeniti podatak** na lokaciji x (koju čita instrukcija i)

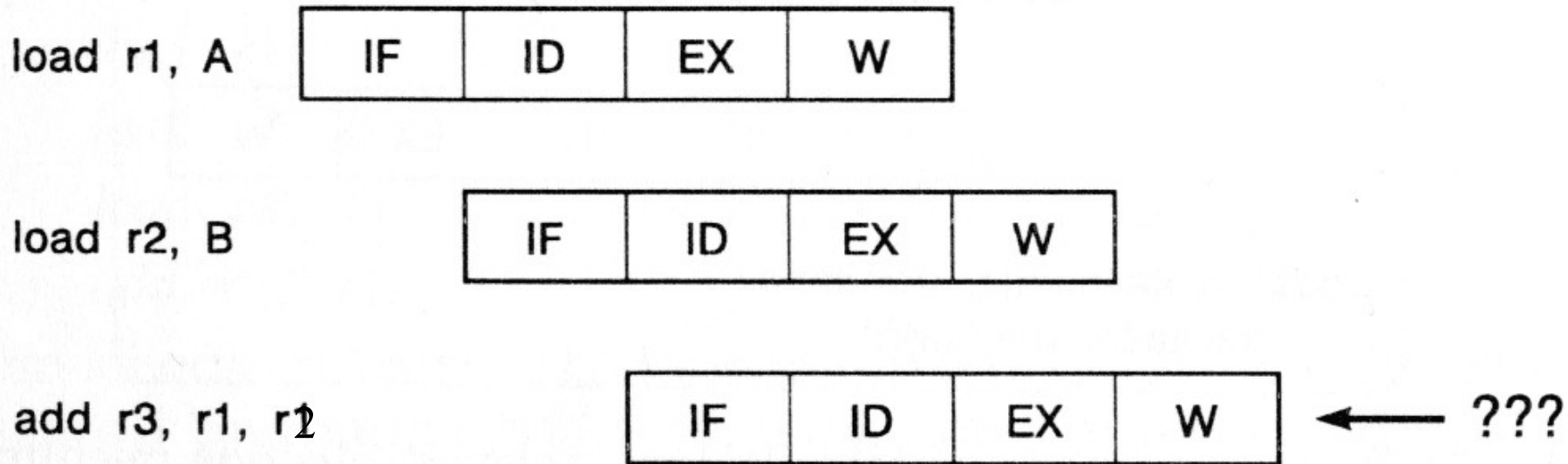

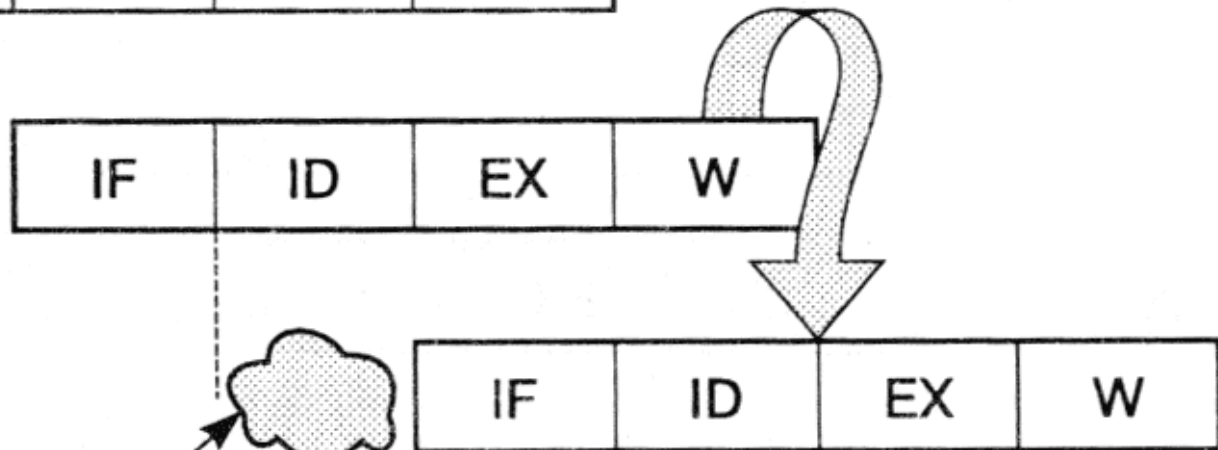
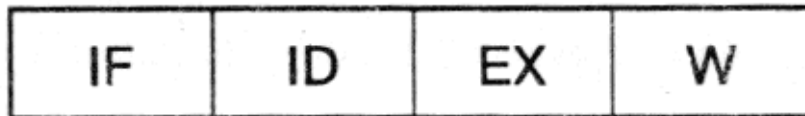
WAW – obje instrukcije j i k žele obnoviti vrijednost podatka na memorijskoj lokaciji x – ako se instrukcija j izvede **poslije** instrukcije k

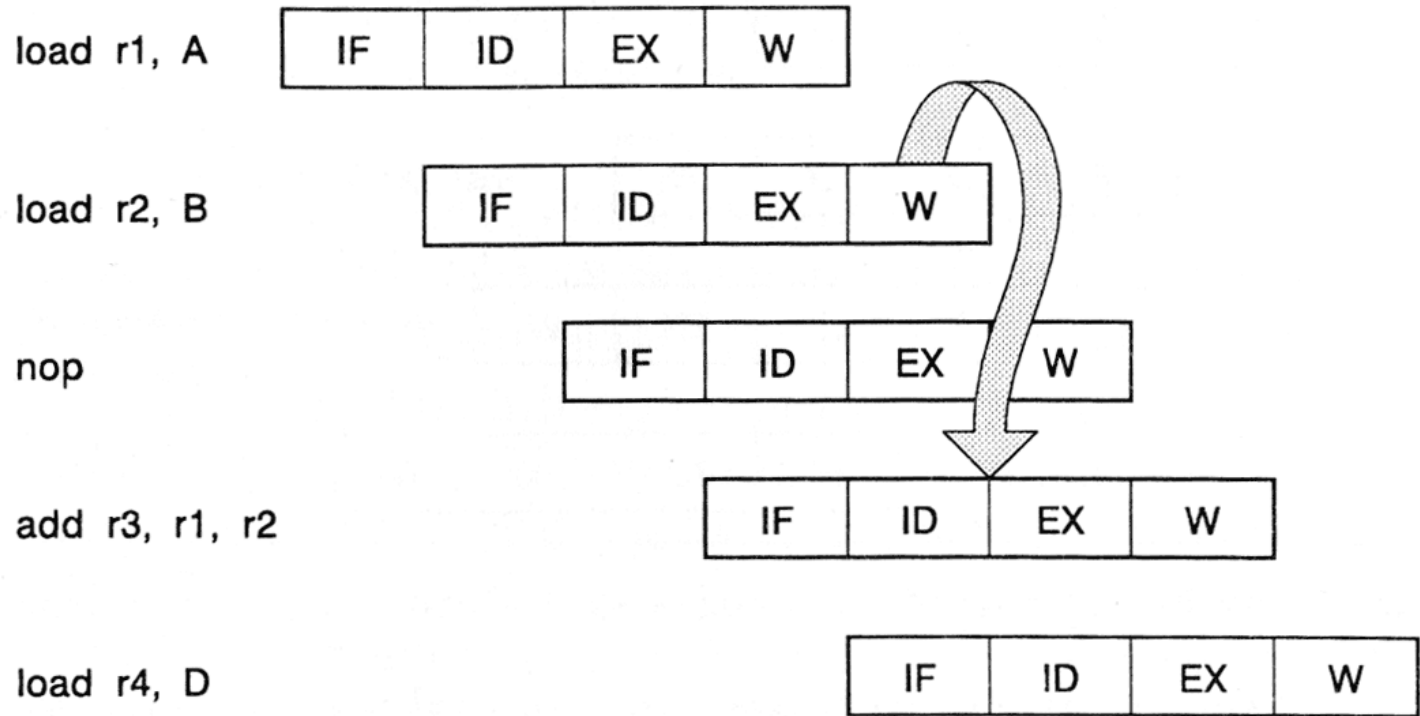

Hazard vrste RAW prisutan je u arhitekturi RISC tijekom izvođenja instrukcije *load*

dodatno kašnjenje, odnosno
"protočni mjehurić"

Mjesto instrukcije u slijedu instrukcija **neposredno nakon** instrukcije *load* naziva se “**priključak load za kašnjenje**” (engl. Load-delay slot)

Primjer:

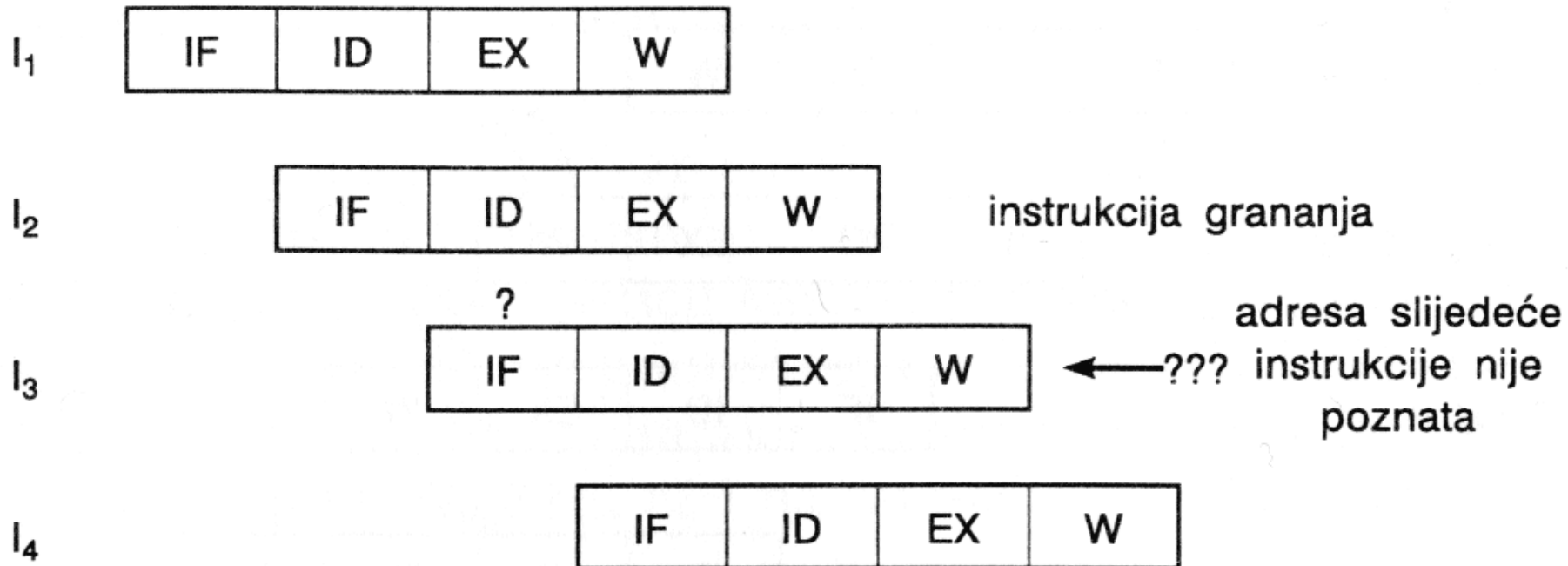
$C := A + B, E := D$

load r1, A
load r2, B
add r3, r1, r2 ← priključak
load r4, D

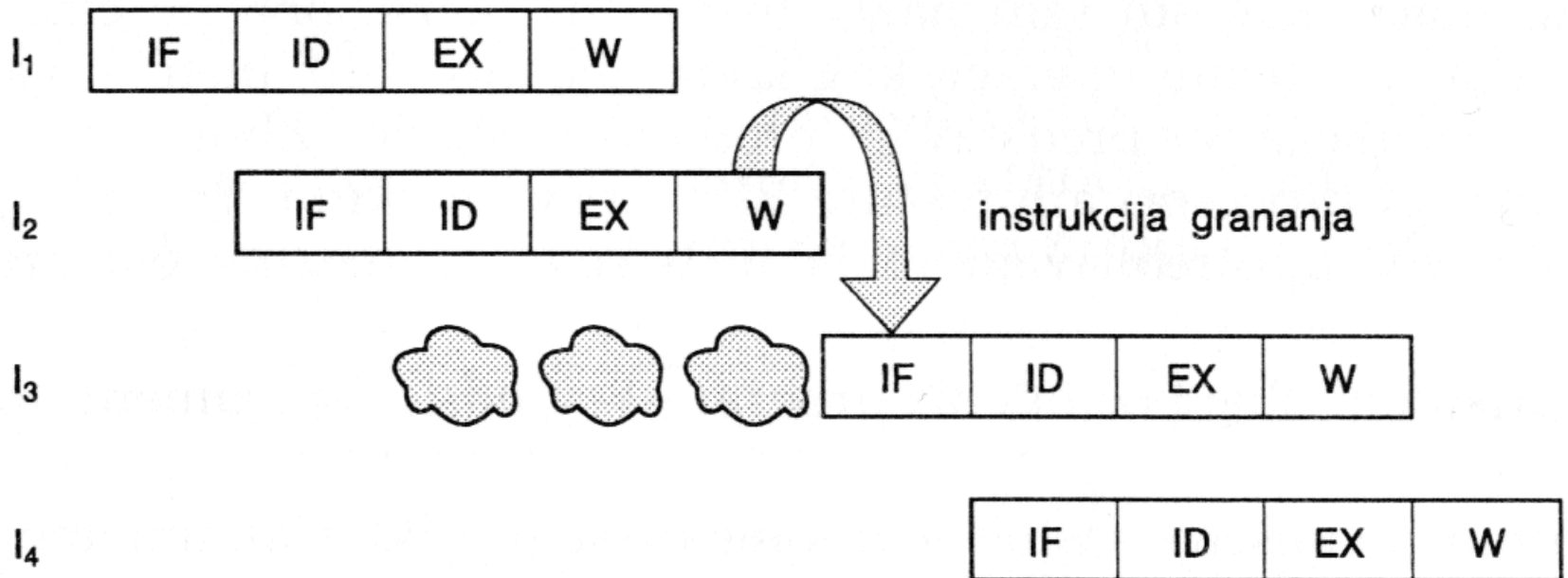
load r1, A
load r2, B
load r4, D
add r3, r1, r2

Zakasnjene instrukcije grananja – **upravljajući hazard**

Primjer:

Umetnuti tri (!!)

Nepovoljno utječe na performansu procesora!

Smanjenje kašnjenja može se postići tako da se računanje ciljne adrese grananja i upis te adrese u PC obavi ranije (umjesto u protočnom segmentu W ili EX) - u protočnom segmentu ID

Aktivnost segmenta ID:

$A \leftarrow Rs\ 1, B \leftarrow Rs\ 2;$

$CAG \leftarrow PC + \text{pomak}$

ako cond $PC \leftarrow CAG$

CAG – ciljna adresa grananja

Kašnjenje samo s jednim mjehurićem!

Primjer:

```
move r4, r3  
move r1, r2  
jal x ; bezuvjetno grananje  
C: add r5, r5, 1
```

Prevodilac će preinačiti kod:

```
move r4, r3  
move r1, r2  
jal x ; bezuvjetno grananje  
nop  
C: add r5, r5, 1
```

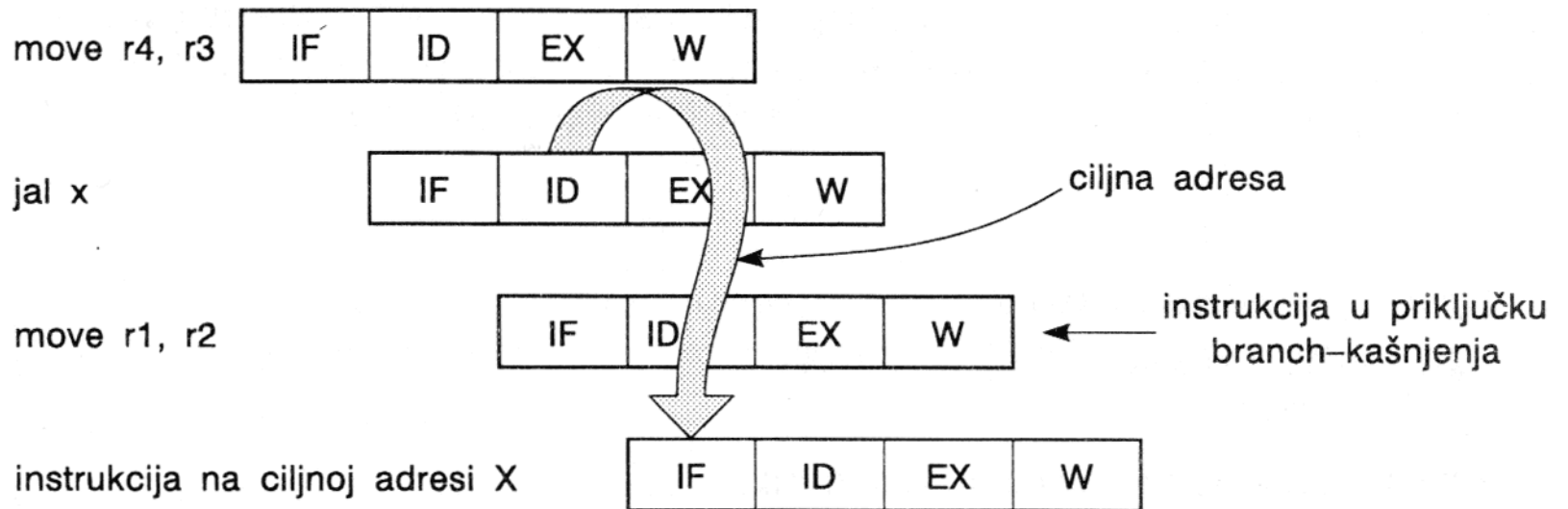

Optimizirajući prevodilac će preinačiti kod:

```
    move r4, r3
    move r1, r2
    jal x      ; bezuvjetno grananje
C: add r5, r5, 1
```

u:

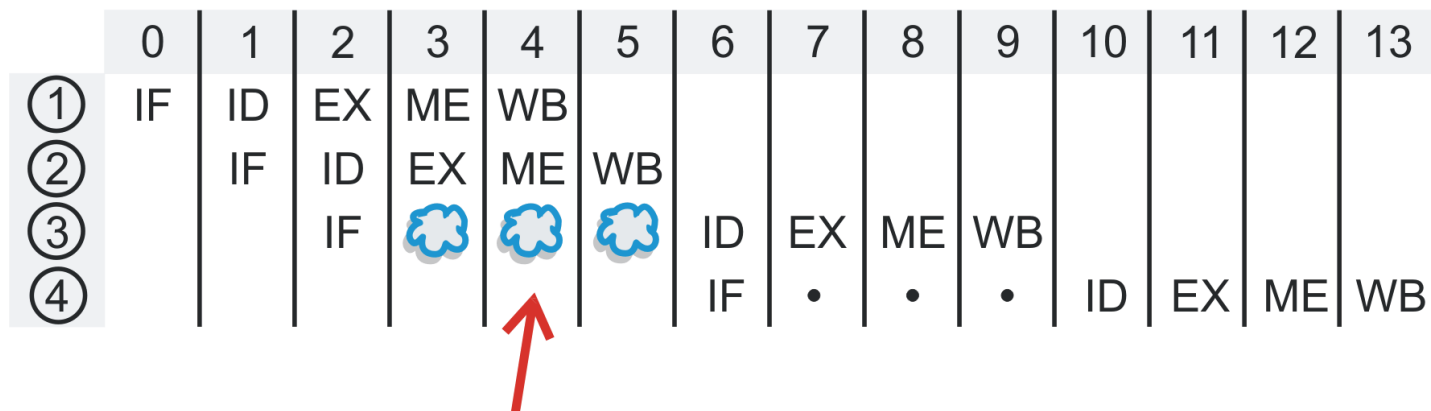
```
    move r4, r3
    jal x      ; bezuvjetno
granje
    move r1, r2
C: add r5, r5, 1
```


Primjer:

loadf $fp1 = mem(r1 + r2)$
loadf $fp2 = mem(r3 + disp)$
multf $fp3 = fp1, fp2$
storef $mem(r1 + r2) = fp3$

•

protočni mjehurići

Usporedba pogodnosti CISC i RISC za protočnu izvedbu

Kraća perioda signala vremenskog vođenja → povećanje broja perioda za instrukciju.

“posao” jedne instrukcije

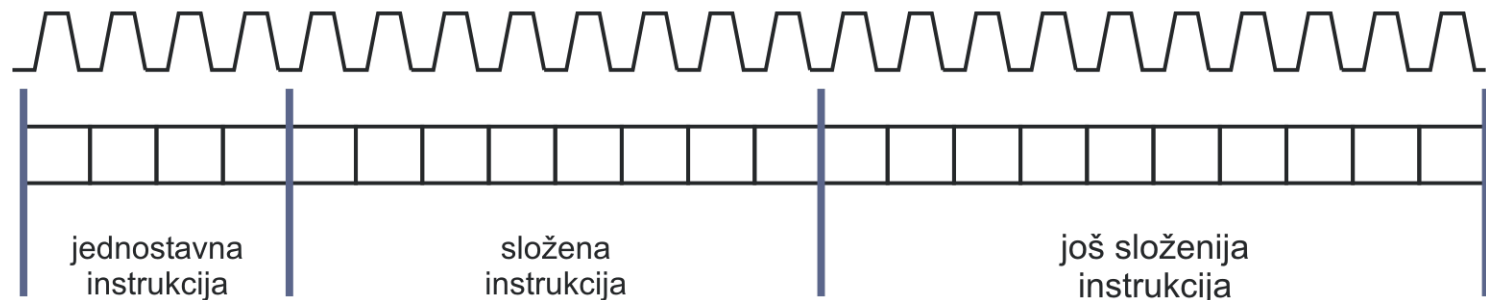
Kraća perioda/veći broj perioda

Dulja perioda/manji broj perioda

Uobičajeni pristup: vrijeme trajanja periode tako da dopusti izvođenje najjednostavnijih operacija u jednoj periodi
- izvođenje složenijih instrukcija/operacija u više perioda

Tipičan slijed instrukcija za CISC procesor:

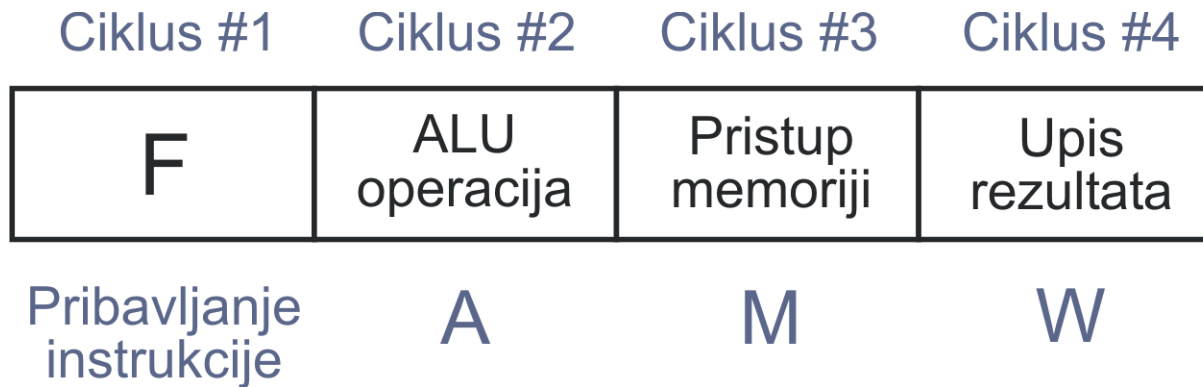
-svaka instrukcija ima dodijeljeno vrijeme upravo onoliko koliko joj je potrebno

Težnja u arhitekturi RISC → jedna perioda po instrukciji

Tehnike koje dopuštaju ostvarivanje težnje:

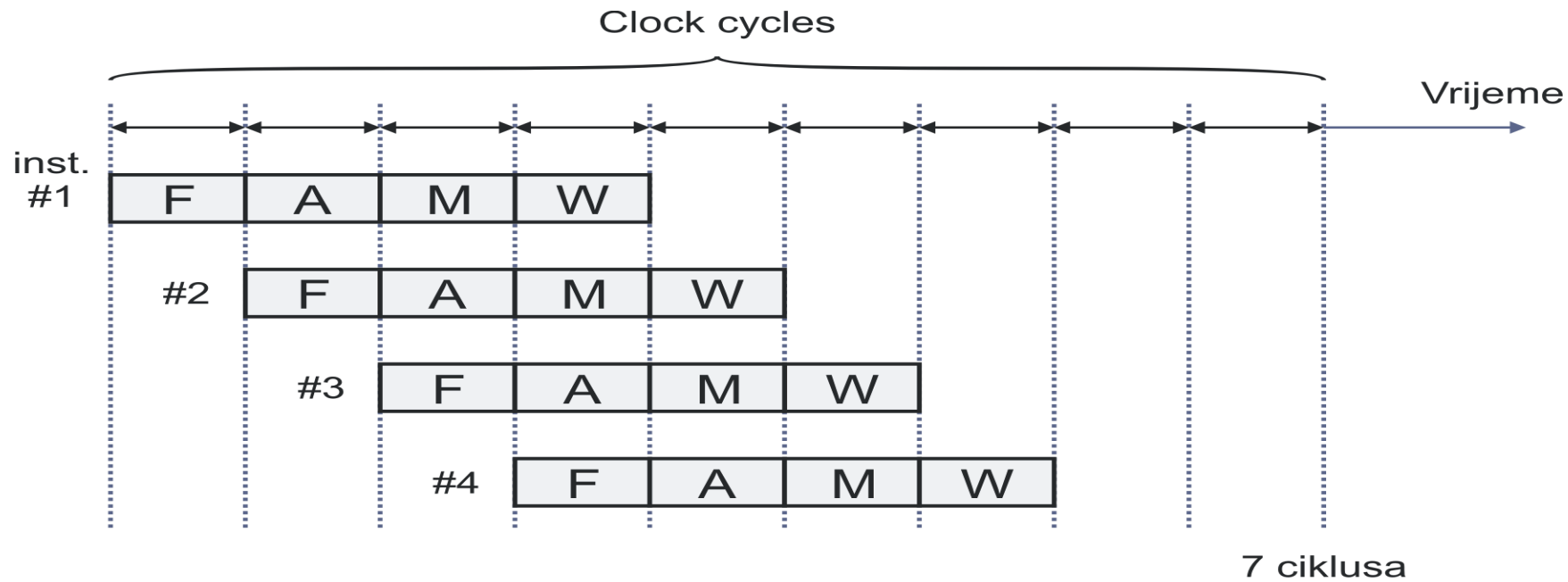
- protočnost
- arhitektura load/store
- “zakašnjele” load instrukcije
- “zakašnjele” branch instrukcije

Protočni segmenti:

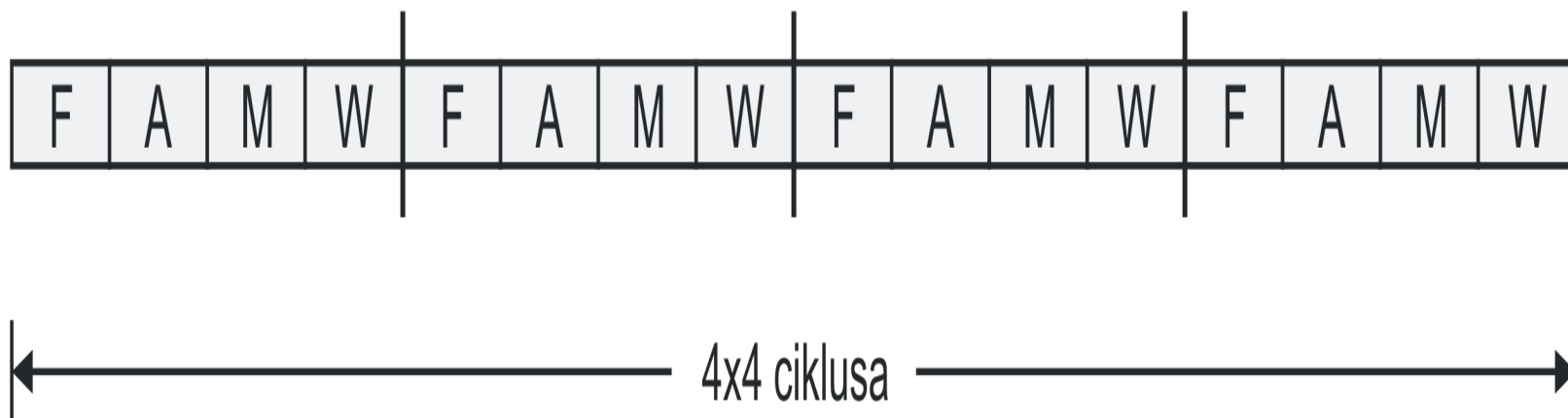
ili

Izvedba u neprotlačnoj strukturi:

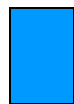
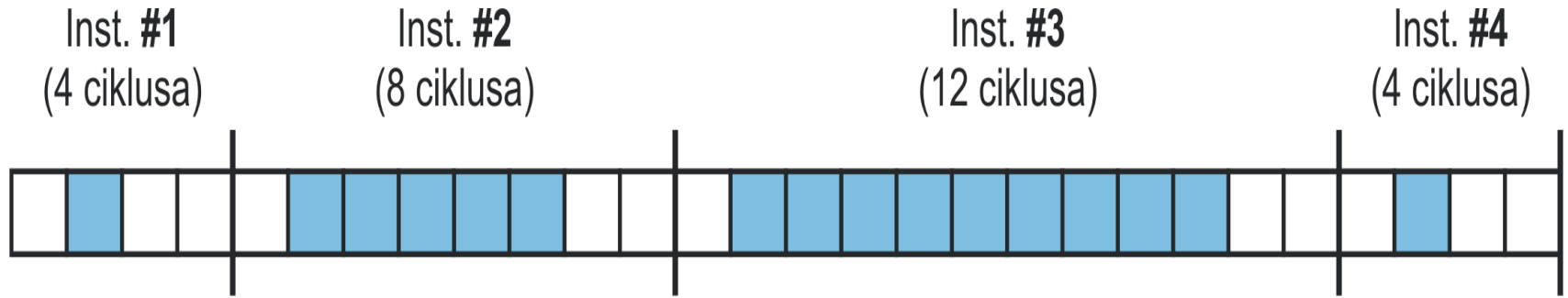

Vrijeme izvođenja u **protočnoj** strukturi: 7 perioda signala vremenskog vođenja

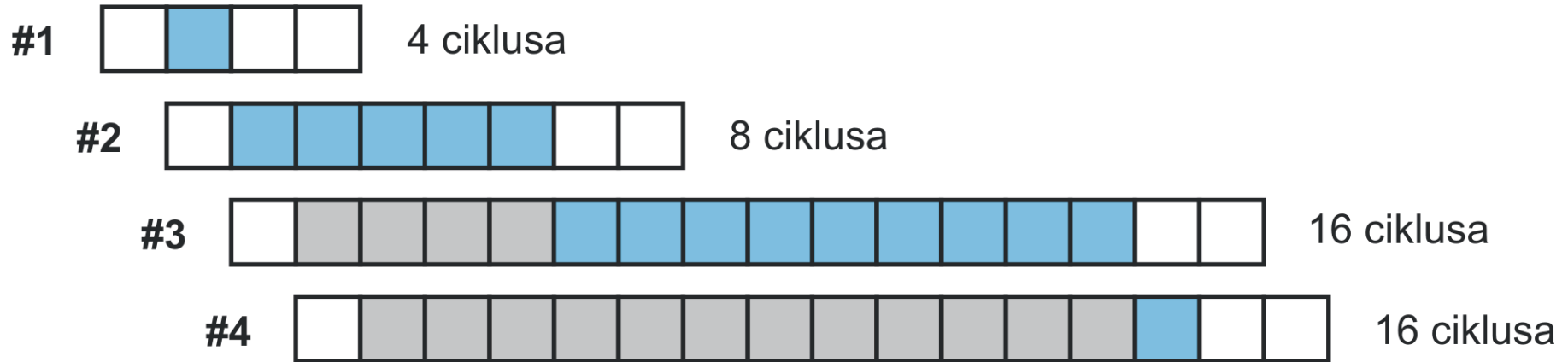
Vrijeme izvođenja u **neprotočnoj** strukturi: 16 perioda

Protočna struktura potencijalno smanjuje broj perioda po instrukciji za faktor jednak “dubini” protočne strukture

Primjer protočnog izvođenja za CISC instrukcije:

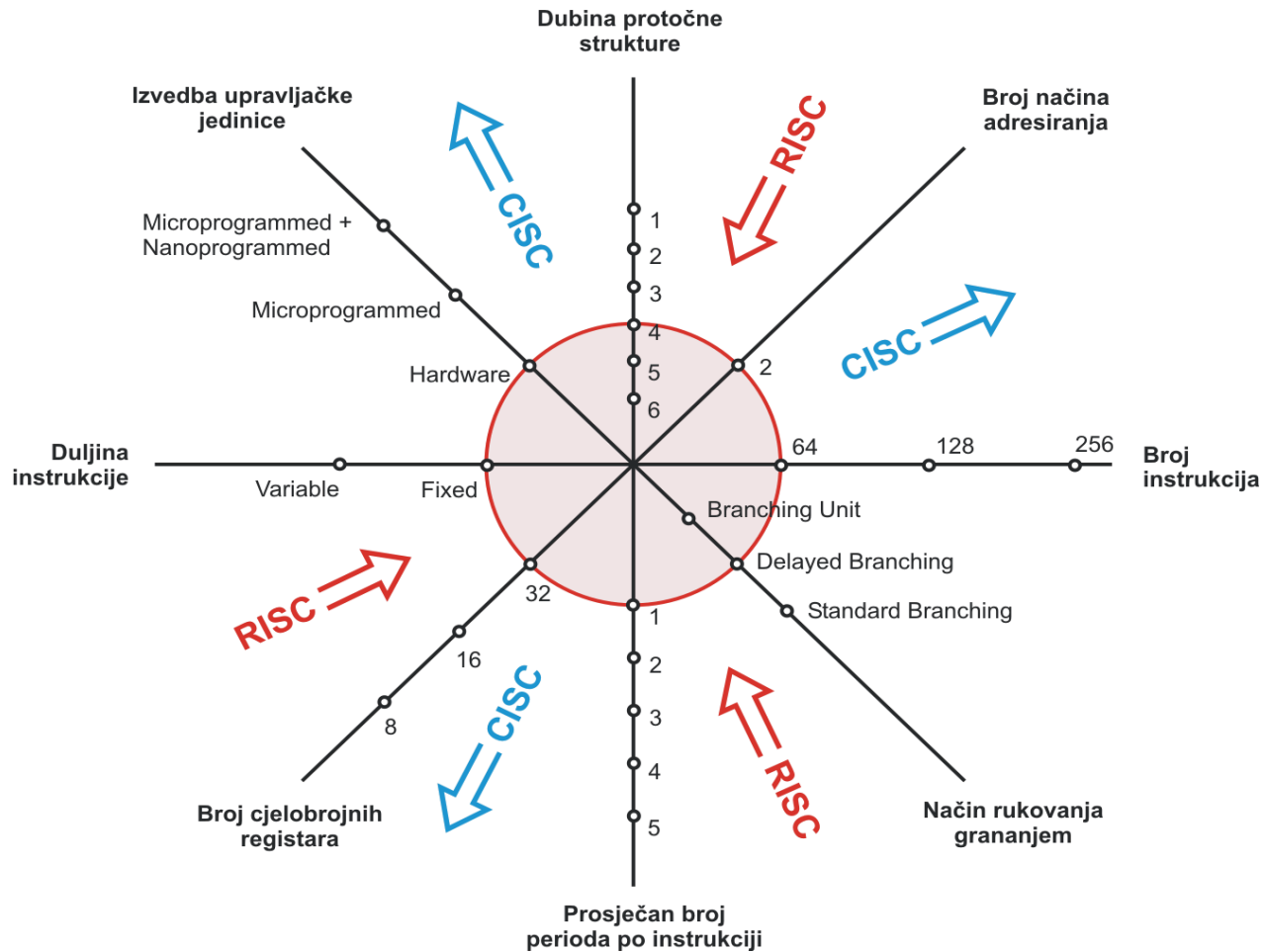
- ekskluzivni zahtjevi za resursom
(ALU, registri, sklop za posmak,...)

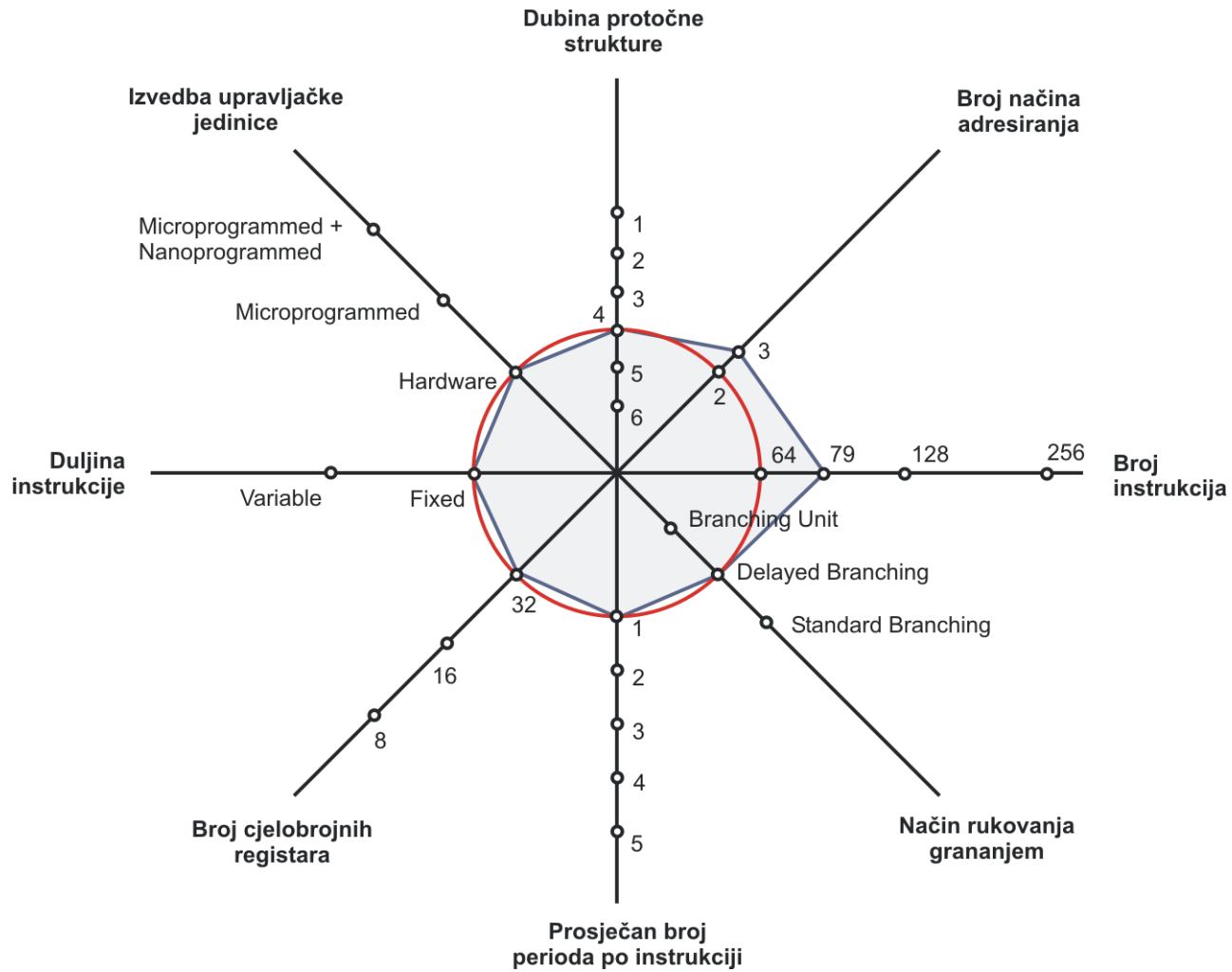
- - periode kašnjenja
- - ekskluzivni zahtjevi za resursom (ALU, registri, sklop za posmak,...)

Negativan utjecaj promjenjive duljine trajanja instrukcija u CISC arhitekturi!

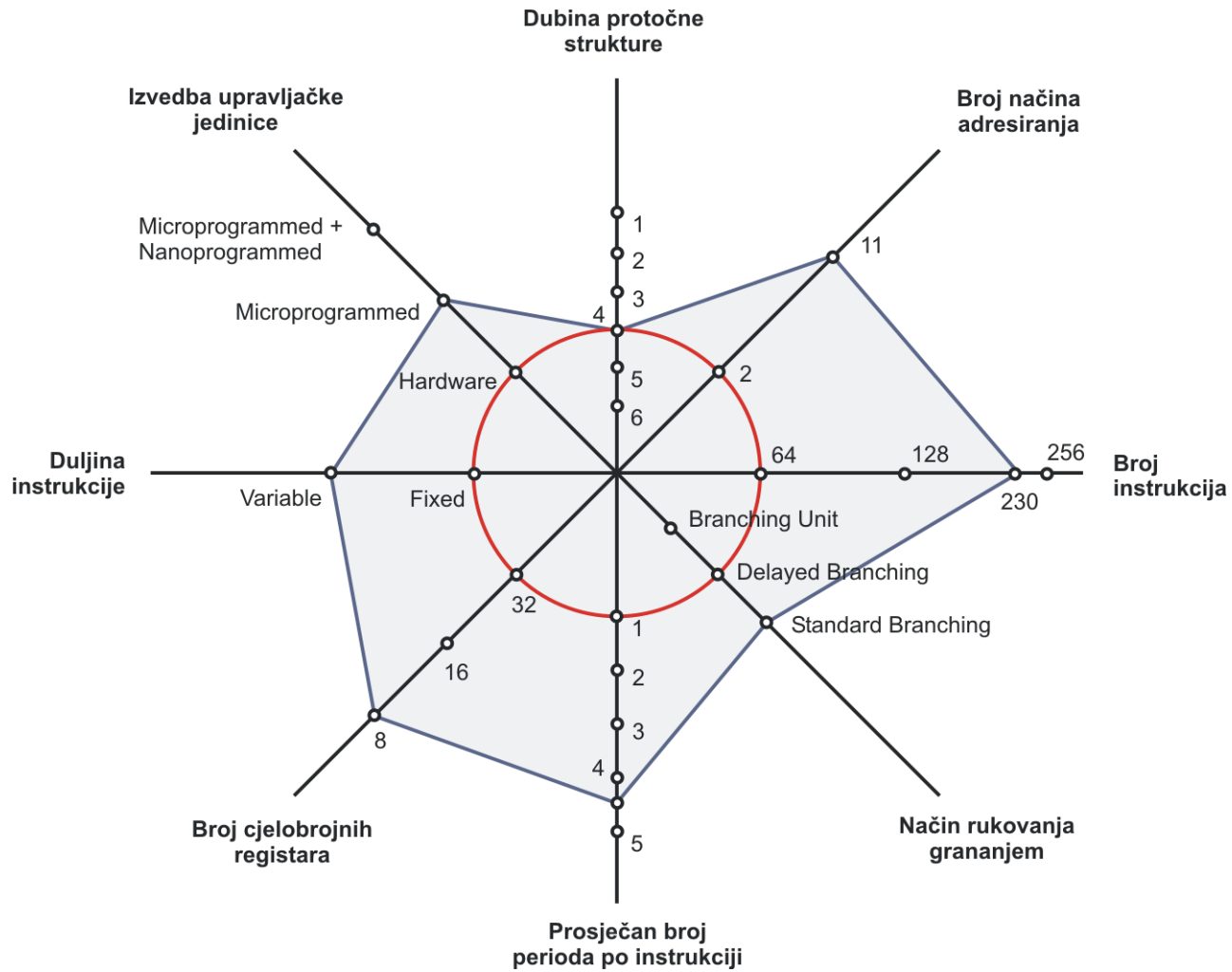
Kivijat grafovi:

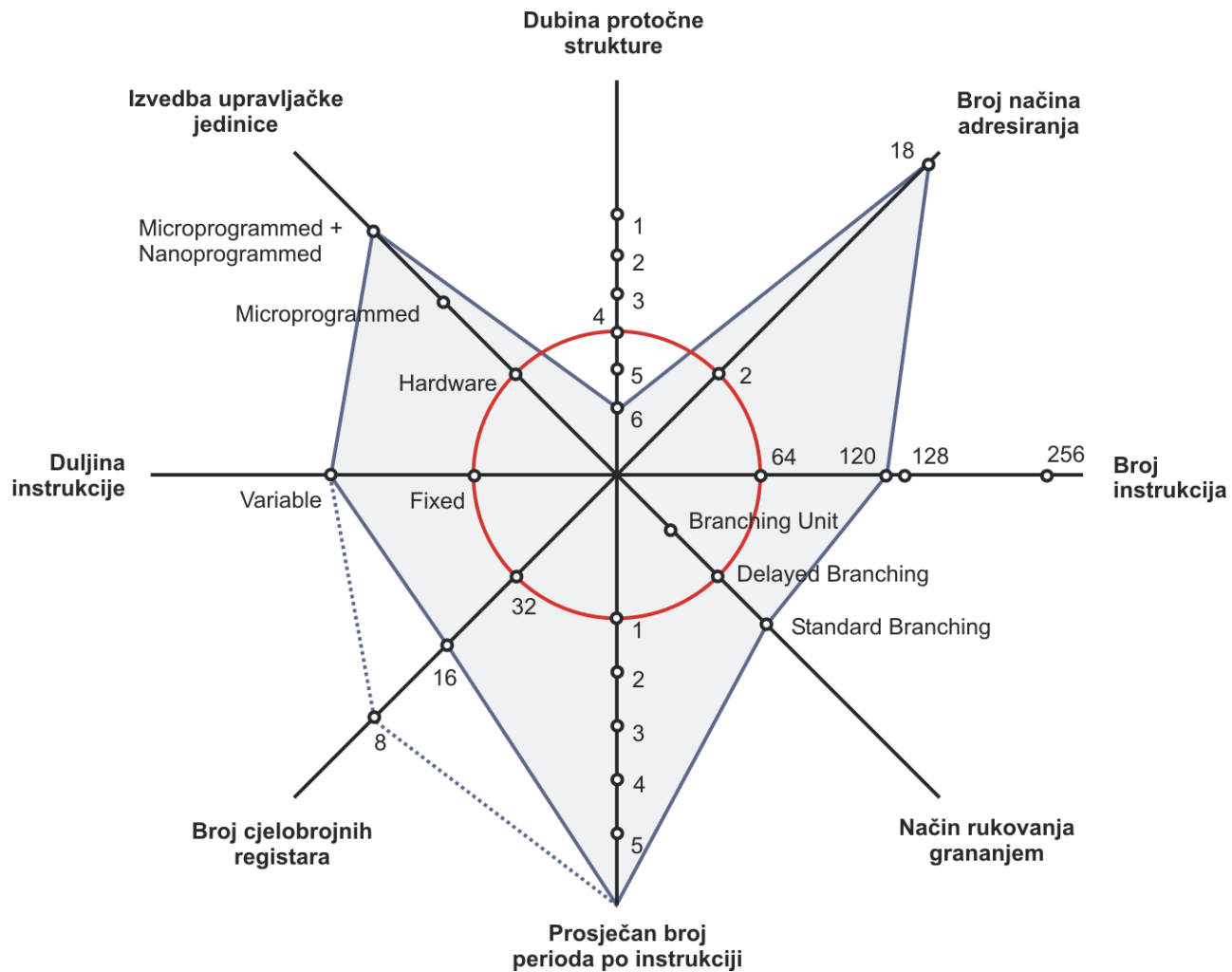
i 860

i486

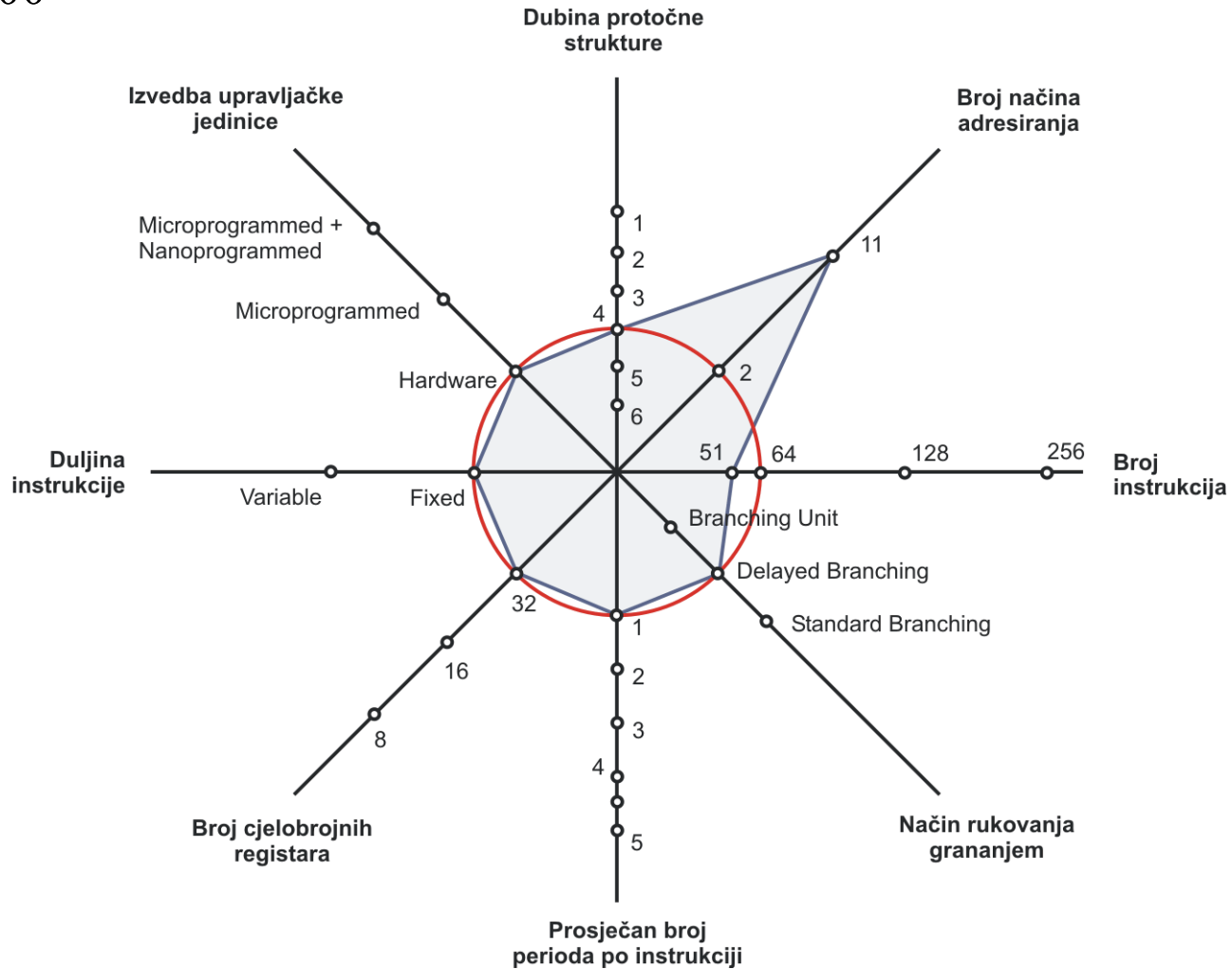

MC 68040

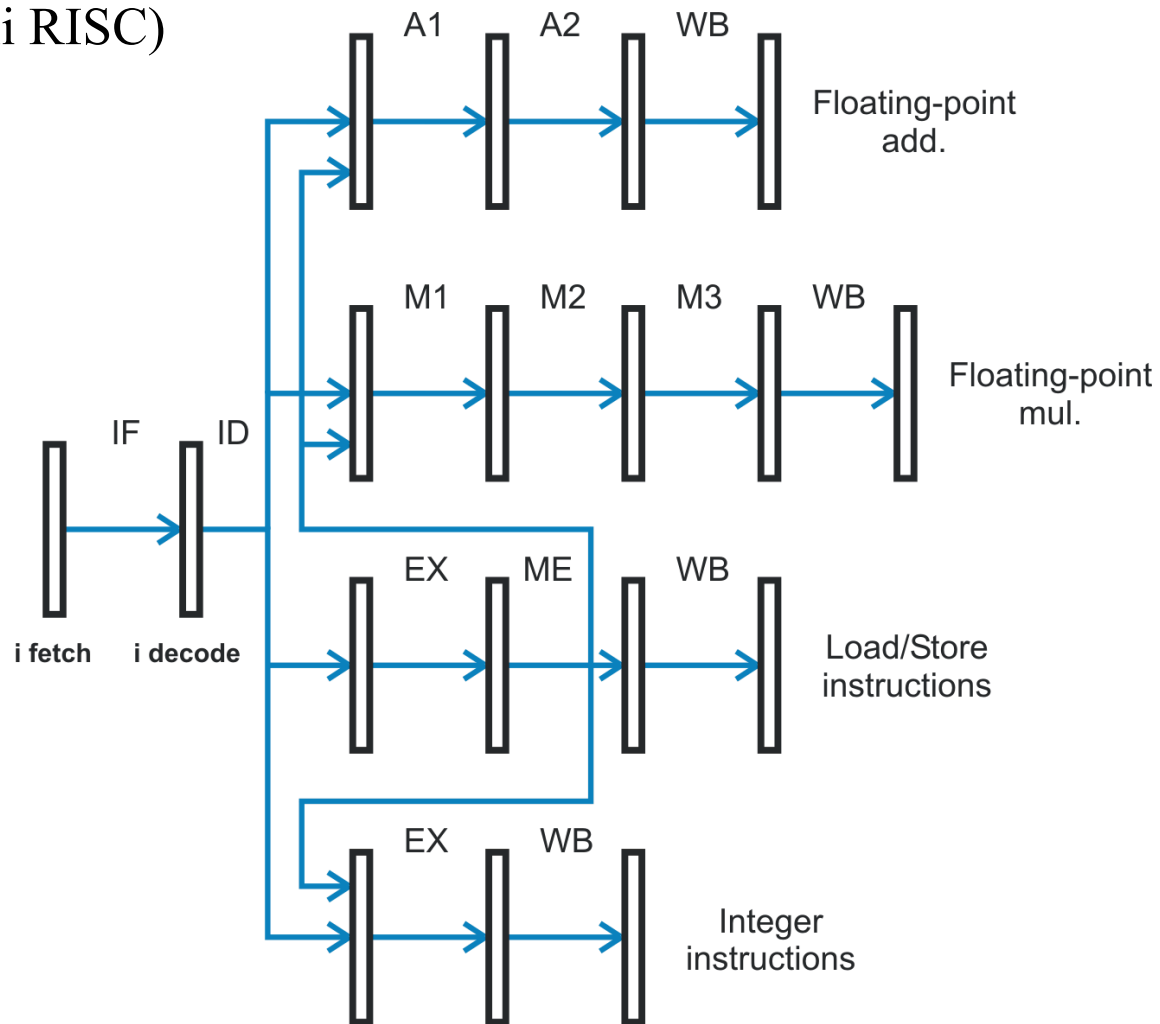

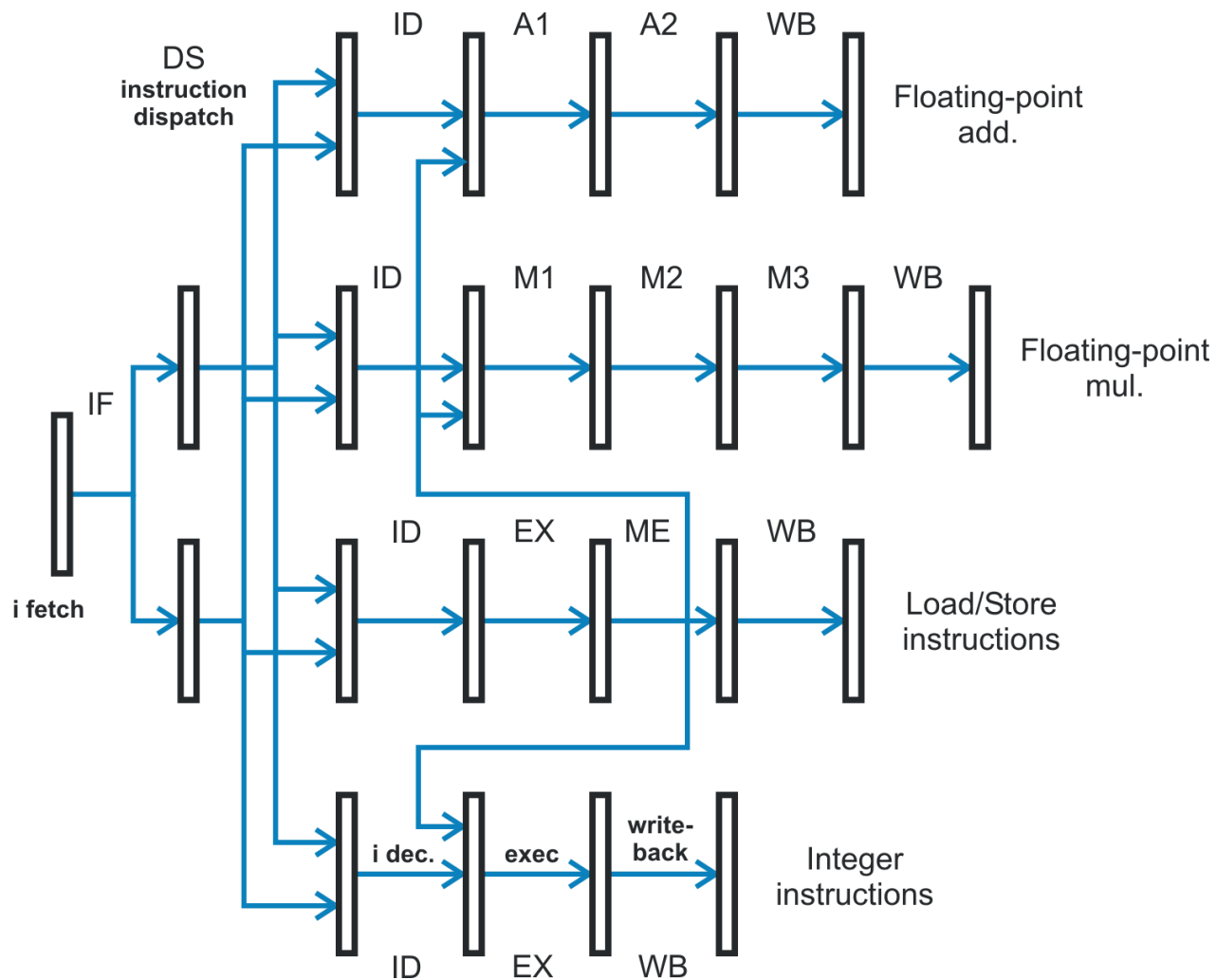
MC 88100

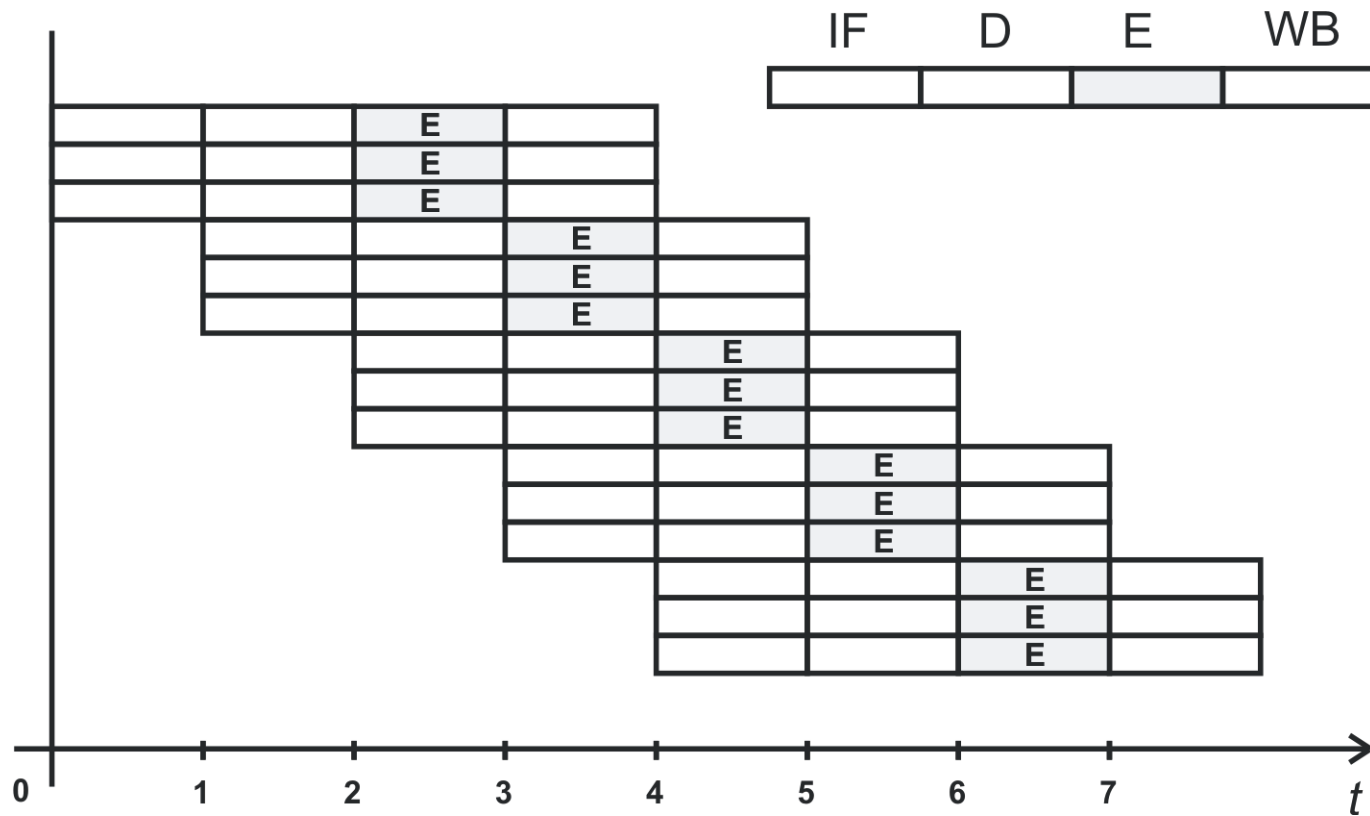
2. generacija RISC procesora (superskalarni RISC)

Superskalarna izvedba RISC procesora

Superskalarna izvedba

VAŽNO:

Gradivo koje se treba samostalno obraditi (bit će uključeno u ispitno gradivo završnog ispita):

1. Aritmetičko-logička jedinica

(S. Ribarić, Naprednije arhitekture mikroprocesora, Element, Zagreb, 2002., str. 73-91)

2. Obrada iznimaka – mikroprocesor MC 68000

(S. Ribarić, Naprednije arhitekture mikroprocesora, Element, Zagreb, 2002., str. 149-160)

3. Priručna memorija

(S. Ribarić, Arhitektura računala RISC i CISC, Školska knjiga, Zagreb, 1996., str. 265-285.)